

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
juli 2016 - 37e jaargang, nr. 149

BESTUUR

Voorzitter
R.W. Hemmes Thorbeckelaan 74 2564 BS Den Haag telefoon
070 - 368 35 66

Secretaris
G.J. Staal Oranje Nassaulaan 52 3708 GE Zeist telefoon
030- 692 27 92
e-mail: staalgj@gmail.com

Penningmeester
Ch.H. Bartelings Thomas Jeffersonlaan 437 2285 AP Rijswijk telefoon en fax
070 - 394 14 67
e-mail: ch.h.bartelings@planet.nl

LEDEN

R.A. Grisnigt Canadalaan 25 4631 NT Hoogerheide 0164 - 61 34 15

Evenementencommissie

J.A. Bakker Zeekant 92g 2586 JB Den Haag 070 - 354 02 45
J. de Mos Marjorystraat 25 3151 SK Hoek v. Holland 0174 38 21 83

Schakel redactie
Ch.H. Bartelings Thomas Jeffersonlaan 437 2285 AP Rijswijk telefoon en fax
070 - 394 14 67
e-mail: ch.h.bartelings@planet.nl

BANKREKENINGEN

ING Bank: NL54 INGB 0000 3595 00 BIC: INGBNL 2A
ABN-AMRO Bank: NL63 ABNA 0545 5468 26 BIC: ABNANL 2A

Website: www.engelandvaarders1940-1945.nl

Het volgende nummer verschijnt in oktober 2016.
Gaarne hiervoor bestemde kopij inzenden vóór 1 september 2016.

JULI 2016

Het was voor velen weer een drukke meimaand dit jaar. Voor mij helaas niet omdat ik eind april ben uitgeden en gevallen, waardoor mijn linkerheup brak. De heup werd weer aan elkaar geschroefd en zes weken mocht ik niet op mijn linkerbeen staan. Dat betekende dat ik alle afspraken en uitnodigingen in mei moest afzeggen. Tot mijn spijt heb ik ons Genootschap dan ook nergens kunnen vertegenwoordigen.

Toen die zes weken om waren moest ik de spieren, die zes weken niet hadden gewerkt, weer fit zien te krijgen. Velen van u zullen, op een of andere manier hebben ervaren, dat je zoiets niet in een paar dagen voor elkaar krijgt, ondanks voortreffelijke assistentie van een Fysiotherapeut. Voorlopig ben ik dus nog bezig met weer fit te worden.

Alles wat er op 4 en 5 mei gebeurde heb ik dit jaar op de buis gevolgd, vreselijk jaloers op alle maten die ergens wel konden reageren op een uitnodiging op die dagen. Ik hoop dat de veteranendag volgend jaar wel door mij kan worden bezocht.

Ik hoop dat u de data, genoemd in de vorige Schakel, waarop u in de komende maanden met ons Genootschap iets wordt georganiseerd, in uw agenda hebt genoteerd. En ik hoop dat u, als u er de gelegenheid voor hebt, ook getuige kunt zijn van het gebodene.

Ik kijk naar u uit.

Rudi Hemmes

De Engelandvaarders Reünie 2016 zal worden gehouden op 14 september a.s. op het landgoed 'De Zwaluwenberg' Utrechtseweg 225 te Hilversum, bij onze gastheer LTGENKLu B.H. Hoitink, Inspecteur Generaal der Krijgsmacht en Inspecteur der Veteranen.

Het programma is als volgt:

10.30u - 11.00u	Ontvangst en koffie
11.15u	Welkomstwoord van de voorzitter in PB
11.30u	IGK korte speech: Voordracht spreekbeurt kinderen groep 8
12.00u	Fotomoment op terras of binnen bij de trap
12.15u	Warme maaltijd (soep/blauwe hap/dessert) in de PB, koffie/ naborrelen
14.30u- 15.00u	Einde

Deelnemers zijn welkom met een begeleider en worden verzocht zich met de namen van partners of begeleiders vóór 1 september op te geven bij Jan Staal, Oranje Nassaulaan 12, 3708 GE Zeist of per e-mail staalgj@gmail.com.

Bij aankomst op 'De Zwaluwenberg' dient eenieder zich te kunnen identificeren indien daarom wordt gevraagd.

DODENHERDENKING 4 MEI 2016 TE LONDEN

Nederlandse Ereveld op begraafplaats Mill Hill in Londen

Dit jaar werd er veel aandacht besteed aan de Dodenherdenking op het Nederlandse Ereveld op begraafplaats Mill Hill in Londen. Welgeteld hebben 100 gasten aan de plechtigheid deelgenomen waarvan 25 militairen vanuit de verschillende krijgsmacht delen. Mill Hill ligt in het noordelijke gedeelte van Londen en je waant jezelf daar bijna in het bos. Een prachtige locatie om deze plechtigheid met elkaar te houden.

Z.E. Ambassadeur Simon Smits legde namens de Nederlandse Regering een krans, geholpen door twee schoolkinderen van de Regenboogschool.

Hij werd na de twee minuten stilte en Het Wilhelmus, gezongen door sopraan Marie-Claire op ten Noort (@mcoptennoort) gevolgd door Commandeur Arian Minderhoud die namens de Nederlandse Strijdkrachten een krans legde.

Alle kransdragers werden met veel plechtigheid door school kinderen geassisteerd die werkelijk heel goed hun best deden. Kapitein ter zee Henk Monderen legde een krans namens de Engelandvaarders, de eer heer Jan Krekel namens de Nederlandse Vereniging Neerlandia.

Ds. Joost Röselaers legde als laatste een krans namens de Nederlandse Kerk in Londen. Hierop volgde een mooie overdenking van Joost waarbij hij geïnspireerd werd door een gedicht van Remco Campert:

Verzet begint niet met grote woorden
maar met kleine daden

zoals storm met zacht geritsel in de tuin
of de kat die de kolder in zijn kop krijgt

zoals brede rivieren
met een kleine bron

verscholen in het woud
zoals een vuurzee

met dezelfde lucifer
die een sigaret aansteekt

zoals liefde met een blik
een aanraking
iets dat je opvalt in een stem

jezelf een vraag stellen
daarmee begint verzet

en dan die vraag aan een ander stellen

Jezelf een vraag stellen, daarmee begint het verzet.

Net zoals in Nederland zijn hebben wij aandacht gegeven aan het jaarthema van de Dodenherdenking, Geef Vrijheid door. Middels Twitter heeft de Nederlandse Ambassade @NlinUK en de Assistent Defat, @marian_dijken regelmatig het thema benadrukt. Tijdens de dienst op 4 mei kon men er nog meer over lezen.

Vier kinderen van de regenboogschool hadden hun best gedaan en gedichten geschreven met werkelijk hele mooie gedachten. Een meisje uit groep 6 kon haar gedicht zelfs uit haar hoofd voordragen. Dat deed ze werkelijk fantastisch.

Na de Nederlandse plechtigheid legt de Ambassadeur samen met de Defensie Attache namens de Nederlandse regering altijd een bloemstuk bij het Britse monument op Mill Hill, om ook stil te staan bij die slachtoffers. Hierbij wordt hij bijgestaan door de Bugelblazer die ook hier weer *last post* en *reveille* speelt.

Wij, in Londen, kijken terug op een mooie, betekenisvolle plechtigheid om allen die voor de vrijheid streden te herdenken.

Marian van Dijken

VETERANENDAG 2016

Op zaterdag 25 juni vond de jaarlijkse veteranendag in Den Haag weer plaats, de dag om alle Nederlandse veteranen, hoe jong zij ook mogen zijn, te bedanken voor hun inzet. Nederland telt momenteel zo'n 117.000 veteranen, militairen die

daadwerkelijk in actie zijn geweest, in de Tweede Wereldoorlog, in Indonesië, in Nieuw-Guinea of uitgezonden in NAVO of VN verband. In de Veteranennota 2014-2015 werden er 22083 personen geteld die tussen de 81 en 90 jaar waren, en 3285 personen waren volgens de nota ouder dan 90 jaar. Engelandvaarders zullen al gauw in deze laatste categorie vallen.

In het Nationaal Défilé 2016

Ook dit jaar waren er weer er weer diverse festiviteiten, een bijeenkomst in de Ridderzaal, het défilé in de Haagse binnenstad voor de Koning en de Minister-President, en ook waren er op het Malieveld verschillende manifestaties en presentaties. Evenals vorig jaar was er nu weer een stand van het ('ons') nieuwe Engelandvaardersmuseum; deze werd door velen bezocht, een mooi succes voor het nieuwe museum in Noordwijk dat hiermee bovendien goede reclame maakt om het museum ook daadwerkelijk te bezoeken.

Voor de nu nog levende Engelandvaarders is het deelnemen aan het défilé vanwege hun leeftijd en/of lichamelijk ongemak zo langzamerhand bezwaarlijk geworden, maar gelukkig waren er nog een paar die, gezeten in een Jeep, lieten zien dat 'de Engelandvaarder' nog lang niet uitgestorven is. Zelfs voorzitter Rudi Hemmes, genegend van een heupoperatie, was met zijn krukken op deze dag aanwezig. Een indrukwekkende en ook vrolijke dag.

Volgend jaar zal de veteranendag gehouden worden op 24 juni.

Sierk Plantinga

IN MEMORIAM

Johannes August (Jan) Bakker 1922-2016

Op 7 mei 2016 overleed in Den Haag op 93-jarige leeftijd Engelandvaarder Jan Bakker. Jan Bakker was jarenlang bestuurslid van het Genootschap Engelandvaarders en een markant figuur als stram saluerende drager van het vaandel van het Genootschap bij officiële gelegenheden zoals défilés op Veteranendagen.

Jan Bakker werd op 3 oktober 1922 geboren in Eibergen. Zijn vader was kolonel bij het KNIL en daarom bracht hij een groot gedeelte van zijn jeugd in Nederlands-Indië door. Zijn grootvader van moederszijde was eveneens KNIL-officier en een oom was generaal bij het KNIL. Lager onderwijs volgde hij in Bandung, evenals middelbaar onderwijs tot de 2^e klas HBS bij het plaatselijke lyceum aldaar. In 1938 kwam hij naar Nederland terug en vervolgde zijn HBS opleiding in Den Haag. In die periode vond ook de officiële scheiding van zijn ouders plaats. Zijn moeder hertrouwde met de KNIL-generaal A.G. van Tricht. Deze werd in het voorjaar van 1940 benoemd tot militair-attaché in Rome en in Bern. Toen vanwege de oorlog het Gezantschap te Rome werd gesloten, vertrok Van Tricht met zijn echtgenote vanuit Rome naar zijn andere standplaats Bern in Zwitserland waar hij bijna de gehele oorlogsperiode zou verblijven.

Den Haag

Naar eigen zeggen kon Jan Bakker de in Den Haag binnenkomende Duitsers wel 'vermoorden'. Hij raakte dan ook snel betrokken bij vechtpartijen tegen NSB-ers en WA-ers in bijvoorbeeld de Haagse Fahrenheitstraat; hij had enige boks-ervaring, 'maar je moest er natuurlijk wel voor zorgen dat je niet gearresteerd werd'.

Met zijn militaire familiale achtergrond was het niet verbazingwekkend dat hij vervolgens vrij snel naar mogelijkheden zocht om actief de strijd tegen de Duitse bezetter aan te binden.

Van zijn vader die in Apeldoorn woonachtig was en na de capitulatie van het Nederlandse leger verzetscontacten onderhield kreeg hij het groene licht en geld. De eerste poging om samen met de cadet-sergeant Max Comfurius de Nederlands-Belgische grens over te steken mislukte. De passeur kwam op het afgesproken tijdstip in Breda niet opdagen en zelf hadden ze geen idee hoe ze ongezien de grens konden passeren. Ze gingen allebei onverrichterzake weer naar huis.

Zwitserland

Zijn moeder en stiefvader in Bern boden een oplossing aan. Het enige Nederlandse lyceum in Zwitserland, het prinses Beatrixlyceum, werd in 1941 verplaatst van Flims naar Glion boven Montreux. Er kwamen daar plaatsen vrij van leerlingen die hun eindexamen hadden behaald en weer terug gingen naar Nederland. Er werd geregeld dat Jan Bakker zijn HBS-studie daar kon voltooien op een vrijgekomen plaats. Het feit dat zijn moeder en stiefvader diplomatieke immuniteit genoten zorgde ook voor een Duitse toestemming; dit hield in dat Jan Bakker 'officieel' naar Zwitserland kon reizen onder dekking van een eigen diplomatiek paspoort. Hij vertrok per trein op 20 juni 1941, op het perron uitgezwaaid door zijn grootvader van moederszijde en in zijn bezit onder andere allerlei in code geschreven aantekeningen over Duitse troepenbewegingen en posities in Nederland, afkomstig van zijn vader en verborgen in scheikundeschriftjes van school. Met groot genoegen vertelde hij vele jaren later nog hoe hij bij aankomst op het Zwitserse grensstation 'vol opgekropte haat na anderhalf jaar' de Duitse grensbeambte in het bijzijn van diens Zwitserse collega nog even kon beledigen: 'hij kon me wel vermoorden !'.

Als leerling van het prinses Beatrixlyceum slaagde hij voor zijn eindexamen HBS in 1942. Even leek het er op dat de gehele familie, Jan inclusief, langs een reguliere legale weg vanuit Zwitserland naar Engeland zou vertrekken vanwege een overplaatsing van zijn stiefvader. De inval van de Duitsers in Vichy-Frankrijk op 11 november 1942 haalde een streep door dit plan.

En toen was het wachten op een mogelijkheid om verder te gaan naar Engeland. Dat duurde nog een tijd omdat beroepsmilitairen voorrang hadden en zijn stiefvader, beducht voor beschuldigingen van nepotisme, hem geen toestemming gaf om weg te gaan, hem zelfs extra lang liet wachten. Familie is niet altijd een voordeel.

Jan Bakker schreef zich in aan de universiteit van Bern en ging geologie studeren. Maar intussen deed hij allerlei klusjes voor zijn stiefvader de militaire attaché en voor diens Engelse en Amerikaanse collega's. Hij interviewde samen met de Amerikaanse

correspondent in Zwitserland voor de Christian Science Monitor diverse uit Duitsland ontsnapte krijgsgevangenen en ontwierp voor parachutisten schoenen met schokbrekers (een prachtige foto hiervan in: De Opmaat februari 1999 pagina 29) en een valhelm. Deze ontwerpen werden door de Amerikaanse militair-attaché generaal Legge op microfilm naar Washington gezonden; klaarblijkelijk waren ze interessant genoeg voor nadere bestudering. Hij kocht gouden munten op als betaalmiddel voor Engelandvaarders voor onderweg.

Via zijn op deze manier opgedane relaties wist Jan Bakker visa voor Spanje en Portugal in zijn paspoort gestempeld te krijgen.

Vertrek naar Spanje

Op 19 november 1943 kon hij eindelijk uit Genève vertrekken, tezamen met de Nederlandse studenten H. Milborn en L. de Bakker, met Engelandvaarder H. M. van Perlstein en een majoor uit het Belgische leger. Van Job en Betty van Niftrik kreeg hij instructies, een valse Franse Carte d'Identité en de route via de lijn Annecy, Lyon, Toulouse. In Toulouse arriveerde hij bij le Panier Fleuri dat met zo'n 25 man vanwege de vroege sneeuwval in de Pyreneeën al veel te vol zat, zodat Jan Bakker door de leider van de verzetsgroep Georges Nahas (Brantès) steeds naar andere onderduikadressen werd gebracht. Uiteindelijk werd hij ondergebracht bij een communistische treinmachinist die hem in een spoorweguniform met bijbehorend petje hees en hem meenam als zijn assistent op zijn locomotief op de lijn van Foix naar Tarascon-sur-Ariège en Latour-de-Carol bij Andorra en de Spaanse grens. Hij stapte niet in Latour uit maar in Porta, een plaatsje 10 kilometer daar vóór. Vandaar trok hij te voet met een passeur door het hoogste gedeelte van de Pyreneeën om Duitse patrouilles te ontlopen. Nadat de passeur zelf niet verder wilde en hem de weg had gewezen, doolde Jan Bakker nog een tijdlang door de bergen om uiteindelijk de volgende avond op 30 november het Spaanse plaatsje Puigcerdà te bereiken. Hij meldde zich daar bij de Spaanse politie en werd vervolgens onder geleide overgebracht naar Figueras overgebracht. Daar werd hij gedurende drie dagen in een politiecel ondervraagd. Een van zijn ondervragers was een Duitse Gestapobeambte in burger; zij poogden tevergeefs bij hem zijn Franse onderduikadressen en zijn weg door de bergen te weten te komen. Zijn beroep op zijn diplomatieke onschendbaarheid, hij had zijn diplomatieke paspoort tevoorschijn gehaald, en de angst bij de Spanjaarden voor een diplomatieke rel, zorgden er voor dat hij in plaats van in een gevangenis te moeten verblijven een résidence forcée opgelegd kreeg in een plaatselijk hotel met de plicht om zich dagelijks te melden.

Gedurende zijn verblijf van twee weken in Figueras had Jan Bakker tijd om onderzoek te doen naar de onverklaarbare dood van de Nieuw-Zeelandse generaal Reginald Miles

die even tevoren dezelfde route had afgelegd en op 20 oktober 1943 in zijn hotelkamer in Figueras dood was aangetroffen. Dit onderzoek deed hij op verzoek van de Franse verzetsorganisatie in Toulouse die zich zeer ongerust maakte over dit overlijden en bang was dat de lijn was gecompromitteerd. De bevindingen van het onderzoek van Jan Bakker luiden dat Miles een maand lang ondervraagd en gemarteld was door de Duitse Gestapo en dat hij zich na zijn vrijlating in zijn hotel had opgehangen. Jan Bakker vond dat Miles in feite de dood was ingedreven, vermoord dus.

Tijdens zijn verblijf kon hij ook nog een vliegtuigbemanning van Amerikaanse en Canadese herkomst voorzien van benodigde medicijnen en per telefoon aan de Amerikaanse ambassade in Madrid hun verblijf in de politiecellen van Figueras doorgeven zodat zij eerder vrijkwamen dan gewoonlijk.

Naar Londen

Na twee weken in Figueras verbleven te hebben, kreeg hij toestemming om naar Madrid te reizen. Daar rapporteerde hij zijn bevindingen aan de gezantschapsmedewerker jhr W.E. van Panhuys en mocht hij al enkele dagen later doorreizen naar Lissabon. Vanuit Portugal voer hij vervolgens met een groep Engelandvaarders in een klein schip naar Gibraltar. Daar bracht hij zijn bevindingen over de dood van generaal Miles over aan de Engelse security-mensen en werd daarom met spoed per vliegtuig overgebracht naar Engeland waar hij op 18 februari 1944 arriveerde. Achteraf beschouwd zou je kunnen zeggen dat hij op deze manier toch nog de in Zwitserland verloren tijd enigszins heeft ingehaald. In de Patriotic School deed hij verslag over zijn tocht en zijn onderzoek naar de lotgevallen van generaal Miles.

Op 11 maart 1944 nam hij dienst bij het KNIL -in Lissabon had hij al aangegeven dat het zijn ambitie was om officier bij het KNIL te worden- en werd hij daarna naar Australië gestuurd voor de officiersopleiding. In november 1944 werd hij benoemd tot reserve tweede luitenant en geplaatst bij NEFIS, de inlichtingendienst. Hij kreeg een parachutistenopleiding en behaalde vervolgens in juni 1945 het diploma van de LHQ School of Military Intelligence: 'Good, completed a most satisfactory course', was het iudicium na zijn schriftelijk en mondeling examen. En het oordeel van zijn Australische instructeurs van deze 6 weken durende cursus luidde: 'A keen, alert officer who has an enquiring mind and plenty of initiative (-). A good leader and organiser (-). Cheerful, and gets on well with others'.

Nederlands-Indië, Indonesië, Nieuw Guinea

Jan Bakker vervulde vervolgens zijn militaire dienst in Nederlands-Indië tot eind 1949 als Veiligheidsofficier. Hij werd hoofd van de Veiligheidsgroep van de T-Brigade, gestationeerd in Salatiga op midden-Java. Bij de tweede politionele actie in 1948 was

Bakker met zijn groep betrokken bij de gevangenneming en ondervraging van diverse Indonesische kopstukken in Jogjakarta, waaronder Sukarno. Bakker werd bekend als 'de rooie', een verwijzing naar de rode parachutistenbaret die hij toen (en tot in lengte van jaren daarna bij officiële gelegenheden) droeg. In die tijd bouwde hij een netwerk van informanten op die van grote waarde zou blijken te zijn. Dankzij deze informanten kon Jan Bakker aan de Nederlandse autoriteiten kwalitatief zeer hoogwaardige kijkjes in de Indonesische regeringskeuken verschaffen. Hij promoveerde dan ook tot hoofd van de Inlichtingen- en Veiligheidsgroep van de T-Brigade.

Na zijn repatriëring naar Nederland eind 1949 ging Jan Bakker over van het KNIL naar de Koninklijke Landmacht, maar een jaar later keerde hij weer naar Azië terug: hij was benoemd tot hoofd van de Veiligheidsdienst van de Landmacht op Nieuw-Guinea. Na enige tijd keerde hij weer terug naar Nederland waar hij hoofd van de Contra-inlichtingendienst van de Luchtmachtstaf werd met de rang van reserve-kapitein. Hij werd ook docent aan de KMA en de Luchtmacht Inlichtingen School. Rond 1954 ontstond het idee bij het hoofd Operatiën van de Buitenlandse Inlichtingendienst BID om Jan Bakker weer terug te laten gaan naar Azië om daar de contacten met zijn vroegere bronnen en informanten te gaan onderhouden.

'Virgil'

De historici De Graaff en Wiebes hebben in hun in 1998 verschenen boek *Villa Maarheeze* over de geschiedenis van de BID/IDB beredeneerd dat de belangrijkste informant voor Jan Bakker -alias 'Virgil'- de Indonesische topambtenaar en latere minister Ruslan Abdulgani was. Jan Bakker heeft dit overigens altijd ontkend, evenals Abdulgani zelf. Feit is dat Jan Bakker jarenlang zeer veel hooggekwalficeerde inlichtingen uit de boezem van de regering van Sukarno wist te verzamelen en door te geleiden naar Den Haag waar minister Luns ze graag in ontvangst nam. Op verzoek van de BID werd Jan Bakker op 15 december 1955 als reserve-officier bij de Koninklijke Luchtmacht ontslagen en begon hij voor de BID zijn carrière als *Industrial Consultant. International Liaison Officer for Industrial Development, Patents and Foreign Trade*. Bij dit ontslag bij de Luchtmacht was door Jan Bakker bedongen dat hij na afloop van zijn verbintenis bij de BID weer terug geplaatst kon worden bij de Koninklijke Luchtmacht als beroepsofficier met de rang van kapitein. Ook zouden zijn BID-jaren meetellen voor zijn pensioen. Maar de ontbindende voorwaarde bij deze overeenkomst was wel dat deze deal slechts twee jaar van kracht was. Binnen twee jaar moest Jan Bakker weer terugkeren bij de Luchtmacht. Dat lukte niet. De politieke ontwikkelingen rond Nieuw Guinea zorgden er voor dat hij bij de BID vooralsnog niet gemist kon worden. Bij het ministerie van Oorlog was men echter niet te vermurwen om het contract te verlengen. Ook persoonlijke interventies van de top van Buitenlandse Zaken, eerst de secretaris-generaal en vervolgens de staatssecretaris, bij minister Staf van Oorlog leverden niet het gewenste resultaat op.

Jan Bakker werd 'om redenen van landsbelang onmisbaar geacht in zijn geheime functie', maar dat landsbelang gold klaarblijkelijk alleen voor het ministerie van Buitenlandse Zaken en niet voor dat van Oorlog-Defensie, en ook het nieuwe hoofd van de BID Th. W. Crul wilde niets weten van een nieuwe verbintenis met deze medewerker. Jan Bakker hierover: 'Crul was veel te bang om zijn handen aan koud water te branden. Hij was een socioloog en aardrijkskundeleraar die zijn leven lang had vertoefd in een "kogelvrij klimaat"'.

Operatie 'Virgil' zou tot 1970 duren; vanaf toen werd hij een full time *Industrial Consultant* en zakenman. Als doekje voor het bloeden werd hij in 1971 onderscheiden met het Officierskruis van de Orde van Oranje-Nassau nadat hij reeds in 1961 tot Ridder in die Orde was benoemd.

Jan Bakker was verder begiftigd met het Oorlogsherinneringskruis met de gesp Oost-Azië – Zuid Pacific, het Ereteken voor Orde en Vrede (Indië) met gespen 1945-1946-1947-1948-1949, het Verzetsherdenkingskruis en het Nieuw-Guinea herinneringskruis 1950-1963.

Sierk Plantinga

REISVERSLAG VAN HARTOG NAPOLEON ANDRIESSE (1921-1990) _____

In onze serie over Engelandvaarders via de zuidelijke route dit keer aandacht voor het bovengenoemd reisverslag.

Hans Andriess is een van de weinige Engelandvaarders die geheel alleen, op eigen initiatief, via de zuidelijke landroute Engeland wist te bereiken. De meeste Engelandvaarders die de Pyreneeën trotseerden, deden dat in groepjes met hulp van een gids via de hoge, centrale Pyreneeën, Degenen die alleen op pad gingen probeerden meestal de Frans-Spaanse grens aan de kustzijden over te komen. Aan de kust van de Middellandse Zee in de buurt van Cerbere-Port Bou en aan de Atlantische zeekant in de omgeving van Hendray-Irun. Andriess koos voor die laatste route.

Behoudens enkele kleine wijzigingen in spelling volgt hieronder zijn boeiende reisverslag.

Van september 1941 tot september 1942 zat ik in het verzetswerk. Ik was van mei 1942 tot september 1942 ondergedoken onder de naam 'Nicolaas Pol' in Rotterdam. Begin september kwam ik in contact met een organisatie, via een zekere Mej. Bergman, die beweerde mij naar Engeland te kunnen helpen. In het kort zal ik

u hierbij mijn ervaringen weergeven. Via Maastricht en Eysden lukte het mij om over de Belgische grens te komen op 6 september 1942 en bereikte dezelfde dag via Vise, Charleroi, mijn contactadres, was een cafe restaurant. Vandaar zou ik met een Wehrmachtwagen met Hollandse chauffeur naar onbezet Frankrijk worden overgebracht. Deze persoon kwam echter niet opdagen. Gastvrijheid werd mij die nacht verleend door de familie Luyten-Perron, eigenaren van het café, die mij de volgende ochtend, 7 september 1942, in contact brachten met 2 Chinezen die vele malen op de een of andere geheimzinnige manier van Parijs naar Charleroi heen reisden. Samen met hen stapte ik in een Wehrmachttrein, die wel gecontroleerd werd, maar op een listige manier, door hun aanwijzingen te volgen wisten wij aan de controle te ontkomen. Ook het zwaar bewaakte perron in Parijs kwamen wij af, op een manier waar ik nog steeds niks van begrijp.

De nacht bracht ik door in de Chinese wijk van Parijs, bij mijn twee nieuwe vrienden. Zij waren het ook die duizenden Franse francs bij elkaar brachten om mij verder te helpen. Samen dokterden wij mijn verdere plan uit en dinsdagavond 8 september stapte ik in de trein naar Bayonne, waar ik woensdagochtend aankwam, door mij op te sluiten in het toilet ontkwam ik aan de controle.

De uitgang van het station werd door de Duitsers bewaakt, maar ook daar lukte het mij om via het emplacement van af te komen. Om zes uur 's avonds lukte het om het station weer op te komen en stapte ik in het lokaal treintje van Bayonne naar Hendaye. Ik stapte in een coupe gevuld met Franse nonnen en door tussen hen in plaats te nemen drukte ik mij een beetje weg. Er kwam een Duitse militair voor de controle, keek naar binnen, zag de nonnen en ging weer verder. Het geluk zat me weer mee. Later op de avond kwamen wij aan in Hendaye. Ik bleef ongeveer een half uur in de trein zitten en wist toen via de zijkant het station te verlaten. Ik nam voorzichtig een kijkje tot vlak bij de internationale brug tussen Henday en Irun (Spanje). Ik berekende mijn kans om hardlopend over de brug Spanje te bereiken. Geen schijn van kans echter. De brug was met prikkeldraad versperd en zwaar bewaakt door Duitse wachten. Vlak bij mij stond een arbeider met een fiets aan de hand te praten met twee jongemannen in blauwe overalls. Toen de jongens weg gingen hoorde ik deze man iets mompelen over "Les sales boches". Ik dacht: Jou moet ik hebben. Ik sprak hem aan en vertelde dat ik een arbeider was uit Holland, die gedwongen moest werken voor de Todt-organisatie in Frankrijk. Telkens keek ik in de richting van Spanje en vroeg hem toen maar brutaalweg of hij een route wist om daar te komen. Hij keek mij van boven tot onder aan en zei toen plotseling: "Kom maar mee". Hij bracht me in het dorp naar een hotelletje en besprak daar iets met de eigenaar, die mij direct daarop naar zijn bovengelegen kamer nam. Zij ondervroegen mij en wilden weten hoe ik zover was gekomen. Vooral daar het

gebied langs de kust daar Sperrgebiet was en moeilijk toegankelijk zonder speciale pas of Ausweis (zoets als Scheveningen in Holland).

Blijkbaar vertrouwden zij mij daarna en het was natuurlijk ook een ongelooflijk iets, dat ik toevallig bij de juiste Fransen was terechtgekomen. Een tijd later, het was bijna middernacht, kwam er een man (naar het mij leek een Spoorwegaarbeider), die met mij de mogelijkheden voor de grensoverschrijding besprak. Wij kwamen overeen dat hij mij de volgende dag, donderdag 10 september, zou komen ophalen en mij via allerlei sluipwegen naar de rivier (de grens tussen Frankrijk en Spanje) zou brengen, naar een bepaalde plaats en bepaalde tijd, daar zij goed op de hoogte waren van de bewaking aldaar.

Die middag kwam hij en om ongeveer half drie bereikten wij de rivier. Ik kleepte mij uit en bond mijn kleren tot een pak tezamen. De man klom in een boom en bekeek de hele omgeving en gaf mij toen het sein om over te zwemmen. Toen ik in het water was zwaaide hij nog en verdween. Met mijn pak kleren boven mijn hoofd zwom ik zo snel mogelijk naar de overkant en verborg mij daar uitgeput tussen het riet. Mijn plan was om 's nachts langs Irun zien te komen en langs de weg proberen om San Sebastian te bereiken en contact proberen te krijgen met de Hollandse Consul.

Toen ik wat droog was, kleepte ik mij weer aan en kroop tussen het riet een eind verder en werd op dat moment ontdekt door de Spaanse grenswacht, die zijn geweer op mij richtte en mij gebaarde naderbij te komen. Hij fouilleerde mij en bracht mij naar de grenspost bij de Internationale brug bij Irun, waar ik de vorige avond nog aan de Duitse kant had gestaan. Vandaar werd ik overgebracht naar de gevangenis in Irun, waar ik verhoord werd. Herhaaldelijk werd mij bedreigd dat ik over de brug aan de Duitsers zou worden uitgeleverd. Via de aan mij toegevoegde tolk (een Spaanse officier die Frans sprak) deed ik een beroep op de autoriteiten om dit te voorkomen, daar ik zeker ten dode opgeschreven zou zijn.

Om mij dan ook onbekende redenen (velen die zo vlak over de grens werden gepakt zijn weer teruggestuurd) werd mij dat bespaard en werd ik na een verblijf van enkele weken in de gevangenis naar het Campo de Concentracion Miranda del Ebro in de provincie Burgos overgebracht.

Ik heb daar tot juli 1942 gevangen gezeten en werd toen met de andere Nederlanders vrijgelaten, op voorwaarde dat wij binnen vier weken Spanje uit moesten zijn. Via Madrid en Portugal werden wij met een schip vervoerd, vanuit Lissabon naar Gibraltar en met een groot konvooi naar Engeland gebracht. Daar heb ik dienst genomen bij de Royal Air Force. In 1946 werd ik teruggeplaatst naar Nederland, bij de Nederlandse Luchtmacht waar ik op Gilze-Rijen vliegveld als chef Havenmeester

de boel organisatorisch op poten heb gezet. In maart 1948 ben ik gedemobiliseerd. Mijn uiteindelijke rang was kapitein.

Naschrift: Andriess kreeg in juni 1944 het Kruis van Verdienste uitgereikt.

Op bijgaande kaart, afkomstige uit het BRIOP te Kerkrade, zijn Andriess's militaire gegevens nauwkeurig bijgehouden.

A military record card for Hendrik Rogeloon Andriess. The card contains the following information:

- 2. VERNAMING: Hendrik Rogeloon Andriess
- 3. GEBURTSDATUM: 1.7.1921
- 4. GEBURTSPLAATS: Mindhoven
- 5. GEBURTSSTATUS: Inv.
- 6. VERVOLGINGSSTATUS: ongehuwd
- 7. AMBTSNAAM: VERVOLGINGSNUMMER: ouder: S. Andriess, Gentelinkstraat 53, Mindhoven.
- 8. AANMERKINGEN: 18.10.45-30
- 9. VERVOLGINGSNUMMER: 18.10.45-30
- 10. VERVOLGINGSNUMMER: 18.10.45-30
- 11. VERVOLGINGSNUMMER: niet gekend
- 12. VERVOLGINGSNUMMER: niet gekend
- 13. VERVOLGINGSNUMMER: niet gekend
- 14. VERVOLGINGSNUMMER: niet gekend
- 15. VERVOLGINGSNUMMER: niet gekend
- 16. VERVOLGINGSNUMMER: niet gekend
- 17. VERVOLGINGSNUMMER: niet gekend

Keuringsoort: K 27.4.45

Agnes Dessing

OORLOGSVERHAAL VAN ADRIAAN SLOB

Geboren te Bussum 5-7-1918,

Overleden te Nijmegen 23-2-1945

Hieronder volgt het oorlogsverhaal van Adriaan Slob. Wie het heeft opgetekend

kunnen wij niet achterhalen. Vermoedelijk is het vlak na de oorlog door een familielid geschreven. Volgens onze definitie van Engelandvaarder zou Adriaan Slob geen Engelandvaarder zijn. Hij vertrok nl. in de nacht van 14 op 15 mei vanuit het nog niet door de Duitsers bezette IJmuiden naar Engeland.

Veel vluchtelingen, vooral in Amsterdam wonende joodse gezinnen, probeerden via IJmuiden te ontsnappen. Onder hen Loe de Jong en Meyer Sluysen, beide later actief als radiomannen bij Radio Oranje. Gelukkig is het oorlogsverhaal van Adriaan Slob in ons archief behouden gebleven en kunnen wij het alsnog met ere publiceren.

10 mei 1940 is Adriaan werkzaam op Werkspoor te Amsterdam als assistent-werkplaatschef. In het begin van de mobilisatie had hij enige maanden dienst gedaan als motor-ordonnans bij de BVL. later was hij weer gedemobiliseerd. Nu is hij diep verontwaardigd over de verraderlijke inval in ons Vaderland en hij houdt zich gereed onmiddellijk weer de wapenen op te nemen en is bereid zijn leven te geven voor de goede zaak. Hij schrijft aan zijn ouders o.a.: "Juist hoor ik de proclamatie van onze Koningin, de woorden hebben diepe indruk op mij gemaakt. 't Is nu zaak een vastberaden houding aan te nemen. Trouw aan het Vaderland tot in den dood".

De volgende dagen zijn ondraaglijk zwaar voor hem. Met oranje getooid verschijnt hij dinsdag 14 mei op Werkspoor. Hij wordt er bespot om zijn koningsgezindsheid, maar dat deert hem niet. Als hij 's avonds in Bussum terug is, waar hij woont, verneemt hij dat de wapens zijn neergelegd. Veel moet er toen in hem zijn omgegaan. Hij schrijft daarover later in Engeland: "Ik moest een keuze doen die avond: vallen in Duitse handen en meewerken aan de ondergang van alle beschaving en vrijheid, maar blijven bij dat wat me lief was.....of vluchten voor den overweldigere en alles verlaten, maar gaan vechten voor een ideaal, mijn ideaal, Nederland weer vrij te maken en Nederland en Oranje weer saam te voegen."

En hij deed de keuze onmiddellijk en ondanks smeekbeden van grootmoeder en zuster vertrekt hij 's avonds half 10 per fiets uit Bussum. Geen Duitser wil hij zien. In de nacht komt hij in IJmuiden aan. Daar heerst grote verwarring en nameloze ellende. Het gelukt hem aan boord te komen van een logger. Na veel moeite wordt de zee bereikt en men weet te ontsnappen aan de spiedende Duitse vliegtuigen. Na 16 uur landt hij te Lowestoft. De Salvation Army neemt hem en zijn makker gastvrij op. Spoedig meldt hij zich en wordt als korporaal opgenomen in het leger. Later wordt hij chef van de werkplaats, waarvoor hij door zijn MTS-opleiding de nodige capaciteiten bezit en krijgt de rang van sergeant.

Op 22 maart 1943 wordt hij beëdigd als 2e luitenant door kolonel Van de Plassche. Dit is een grote dag voor hem. Hij schrijft: "ik beschouw het als een grote eer, dat ik

dienst mag doen als Nederlands officier in geallieerde legers". Daarna volgt hij een cursus op het Isle of Man en 17 september 1943 slaagt hij voor het Engelse emergency commission. Na nog enige tijd werkzaam te zijn geweest als instructeur van een liaison-opleiding voor onderofficieren, wordt hij eind november voor onbepaalde tijd ingedeeld bij de 1st Motor Battalion der Grenadier Guards, Englands meest beroemde regiment. Hier voelt hij zich geheel op zijn plaats. Hij krijgt ook verlof bij de Grenadier Guards te blijven als de invasie begint.

Als 1e luitenant vertrekt hij op 19 juni 1944 uit Engeland. Storm houdt de Grenadeer Guards enige dagen op zee, doch op 25 juni landt hij bij Courseulles. Zwaar wordt daar de strijd in de omgeving van Caen. Hij is onverschrokken, want hij strijdt voor zijn ideaal. Niet als een roekeloze waaghals, maar steeds weldoordacht en zijn mannen dragen hem op handen, hun luitenant Adrian of Amsterdam. Een Engels blad schrijft over hem:

"His men, whether they come from London or Lancashire, cannot say too much in praise of him. 'We would go anywhere for him', said sergeant Marsh; he 's an officer, but he 's a pal to everyone of us".

11 augustus krijgt hij de opdracht met een battle group het dorp Viessoix te nemen en "to hold it at all cost". "De moffen slaagden er echter in mij af te snijden van de troepen die me zouden volgen en ik kon niet anders doen dan vechten en het dorp veroveren en nadien verdedigen. Mijn jongens vochten als leeuwen en wij slaagden erin het dorp te behouden tot er hulp kwam," zo schrijft hij. "Je leek wel de kapitein op een branden schip", zei later de commandant. Door dit heldenfeit verwierf hij zich de bewondering zijner Engelse mede-officieren en hij werd voorgedragen voor het Military Cross, wat hem later werd verleend.

"No one has deserved such recognition more than you have done", zo schrijft hem een Engelse generaal. En in een latere brief schijft de zelfde: "I congratulate you on the fine results of your inspiring and unselfish leadership". Spoedig volgt nu de zegetocht over de Seine bij Vernon, Arras, Douai, Brussel, Leuven, Albert Kanaal.

Overall is hij onder de eersten. 12 september 1944 betreedt hij Nederlandse bodem, waarschijnlijk als eerste Nederlandse militair. Op 19 september is hij in Nijmegen. Zwaar is ook daar de strijd, huis aan huis wordt veroverd. Een kogel doorboort zijn helm, doch laat hem ongedeerd. Op 20 september is de brug in geallieerde handen en weer is hij een van de eersten die erover trekt. Dan volgt de teleurstelling: geen zegevierende tocht verder Nederland in. Later is hij in Grave, Geleen, Duitsland, provincie Luik en Tilburg.

Op 23 februari 1945 zal hij deelnemen aan de grote aanval op de Siegfried linie en de Rijn van Nijmegen uit. Op 21 februari komt hij in Nijmegen aan. De volgende dag rijden drie officieren, waaronder Adriaan, in een jeep op het Keizer Karelplein. Ze worden vanachter door een tank aangereden. Twee worden uit de jeep geslingerd, doch Adriaan blijft zitten en raakt dodelijk gewond. De volgende morgen overlijdt hij in het Engelse hospitaal te Marienbosch.

Eens schreef hij: Als ik heenga zal het zijn met de woorden: Mijn schild ende betrouwen, Sijt Ghij, o God mijn heer. Te sterven voor je Vaderland is niet vreselijk. Hij die Uw zoon vroeg als offer, zal ook U troosten.

Groot is de waardering die hij heeft gevonden in het Engelse leger. Zo heeft hij veel bijgedragen tot de goede naam van Nederland. The British War Office schreef o.a. het volgende aan het Nederlandse Ministerie van Oorlog: "This officer, by his outstanding personal qualities and his extreme military efficiency had earned the respect and affection of all those who had the good fortune to serve with him and he will be deeply missed".

Nu rust zijn stoffelijk overschot in mede door hem bevrijde Nederlandse bodem, en zij die hem liefhebben worden getroost met de gedachte, dat God zijn schild en zijn betrouwen is geweest.

Bram Grisnigt

DAG VAN HET VERZET OP ZATERDAG 27 AUGUSTUS 2016

In de feestelijke entourage van het Atrium en het restaurant bij de Stichting de Basis te Doorn

PROGRAMMA

vanaf 11.00 uur Ontvangst Koffie/thee met taart

11.30 uur Opening door de voorzitter van de Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945, de heer R.W. Hemmes

Gezamenlijk zingen van het WILHELMUS

Start demonstraties Zoetwaterparelverwerking in sieraden.

12.00 uur Apéritief
13.00 uur Broodmaaltijd met soep
14.30 uur Sluiting door de voorzitter de heer R.W. Hemmes.

Reizen met eigen vervoer

Vanuit Amsterdam, Arnhem en zuiden via A12

Vanuit Utrecht en Arnhem verlaat u de A12 bij afslag 20 Driebergen/Zeist. Beneden rechtsaf richting Driebergen en Doorn (N225). U passeert rechts de KLPD. In Doorn ziet u bij een afslag naar links met voorsorteerstrook borden met 'de Basis/BNMO'. Na ongeveer 500 meter slaat weer linksaf bij de Oude Arnhemsebovenweg. Na honderd meter is er een inrit voor de Basis naar rechts.

Vanuit noorden via A28 en oosten via A1

Op verkeersplein Hoevelaken neemt u de afslag Utrecht/Amersfoort-zuid. Vervolgens de afslag Maarn/Amersfoort-zuid/Soest (N227). U volgt de N227 naar Maarn en vervolgens Doorn. In Doorn gaat u ter hoogte van de openbare school 'de Kameleon' (aan uw linkerhand) en een begraafplaats (aan uw rechterhand) rechtsaf (Willem de Zwijgerlaan). Deze weg vervolgt u tot aan een voorskruising. Deze steekt u over en dan komt u op de 'Oude Arnhemsebovenweg'. U gaat rechtdoor bij de kruising met de Woestduinlaan en na honderd meter is er een inrit voor de Basis naar rechts.

Op het terrein van de Basis kunt u gratis parkeren.

Uw navigatie-apparaat

Het adres van de Basis is nieuw en wordt nog niet herkend door alle navigatieapparatuur. Voer dan het adres Stamerweg 22 in.

Reizen met openbaar vervoer

De Basis in Doorn bereikt u via het NS-station Driebergen/Zeist. Daar kunt u met buslijn 81 van Connexxion naar Doorn (richting Veenendaal). De bussen staan aan de Driebergse kant van het station. Uitstappen bij halte Marinierskazerne. U ziet dan direct langs de weg al het witte gebouw met de inrit van de Basis.

Verder staan er bij het station Driebergen-Zeist altijd taxi's. Kosten zullen rond de 20,00 euro per rit zijn.

ADRESSENBESTAND

Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 65 op adressenlijst 1 april 1999

Overleden:

J.A.Bakker	Den Haag
H.J.J. van der Biesen	Wassenaar
G.J.van der Sluys	Den Haag
D.E. Stibbe	Vught

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

G.J. Staal Oranje Nassaulaan 52
3708 GE Zeist
Telefoon: 030 - 692 27 92
E-mail: staalgj@gmail.com

Onze activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door het V-fonds met middelen uit de BankGiro Loterij en Lotto. Deelname aan deze loterijen wordt daarom van harte aanbevolen.

www.engelandvaarders1940-1945.nl

STICHTING SAMENWERKEND VERZET 1940-1945

DAG VAN HET VERZET

Deze reünie is uitsluitend bestemd voor oud-verzetsmensen, weduwe/weduwnaar van oud-verzetsmensen met hun partner en een eventuele begeleider.

Ja, ik geef mij op om deel te nemen aan de Dag van het Verzet op zaterdag 27 augustus 2016 te Doorn.

Ik was lid c.q. weduwe/weduwnaar van een lid van: NFR / Expogé / The Escape / AAH / C.O.V.V.S. / Vereniging "Friesland" 1940-1945 / Stichting Genootschap Engelandvaarders

Naam :Dhr/Mw.

Adres:

Postcode en Woonplaats:

Telefoonnummer:

Uw geboortedatum is:

Neemt wel / niet metpersonen (maximaal 2 personen, plus eventueel een begeleider) deel aan de lunch.

De extra kaarten zijn bestemd voor:

- Echtgenoot / echtgenote
- Partner
- Begeleider

U kunt zich aanmelden tot 1 augustus 2014 door dit formulier te sturen naar:

Dag van het Verzet, Postbus 100, 3940 AC DOORN.

Het secretariaat is tijdens kantooruren te bereiken op het telefoonnummer 0343-474200 / 06 - 46938853.

Het verschuldigde bedrag ad € 20,00 per begeleider kunt u overmaken op girorekening NL62 INGB 0005 1668 70 t.n.v. Stichting Samenwerkend Verzet te Doorn.

Om milieu-technische redenen zullen er geen toegangskarten meer worden toegestuurd.

Onze activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door de opbrengsten uit de BankGiroloterij en het vfonds
Uw deelname aan de BankGiroloterij wordt daarom van harte aanbevolen.